

Mellemformer i praksis

Genkendelighed, tavletæppe og frikvartsaftaler er nogle af de redskaber, som er i brug, når Solbjergskolen arbejder med mellemformer. Tilgangen tilgodeser elever med særlige behov, men alle elever er glade for den genkendelige struktur, som skaber overblik fra skoledagens start.

”Så drenge og piger, nu er klokken 8.00,” siger klasselærer Line Leth og kigger ud over eleverne i 1.d. De fleste har allerede fundet deres opgavehæfter frem og sidder og hyggesnakker med sidekammeraterne. ”5, 4, 3, 2, 1 – så er der ro!”

Line Leth tæller ned for at forberede eleverne på, at timen begynder. Her skal eleverne arbejde selvstændigt med læseøvelser fra deres siddepladser, og flere er allerede gået i gang. Line Leth går hen til klassens timetimer og indstiller urskiven til 15 minutter for at vise, hvor lang tid eleverne har til opgaven.

Victor på første række vifter energisk med sin finger. Han har lige knækket læsekoden og er ivrig for at komme i fremad i opgavebogen. Mens Line Leth hjælper ham med at høre og skrive alle bogstaverne i ”h-a-t”, cirkulerer hendes kollega Maria Bønløkke rundt og hjælper klassens andre elever. Ingen sidder med fingeren oppe uden at blive lagt mærke til, og da timetimeren bipper, har alle elever nået at få hjælp og opmærksomhed.

Genkendelighed giver tryghed

At aflæse de sociale koder og lære at lytte, tie, tale efter tur og tage imod en besked er svært for mange elever i 1. klasse. Men i denne klasse er tre af eleverne særligt udfordrede af forskellige diagnoser. For at disse elever kan trives og deltage i klassen, er det derfor helt afgørende med en genkendelig struktur på timerne og den ekstra voksenguidning. Derfor har klassen både en lærer og en pædagog med i størsteparten af timerne. De to kolleger anvender pædagogiske metoder, der er gode for alle børn, uanset om de har særlige behov eller ej.

”For vores elever med særlige behov er det meget vigtigt, at dagen følger nogle vante rammer og personer. Men alle børnene kan godt lide, at der er overblik og genkendelighed. Det giver tryghed,” forklarer klasselærer Line Leth.

Mellemformer har som mål, at alle børn er en del af et bredt børnefællesskab i klassen.

Tavletæppe skaber god kontakt

Da timetimeren bipper, pakker eleverne deres opgavehæfter væk. De samler sig oppe foran tavlen på et stort tæppe med 24 kulørte kvadrater. Hver elev har sin egen faste kvadrat at sidde på, og Line synes det fungerer godt at samle eleverne foran tavlen:

”Den fysiske nærhed giver en god kontakt til eleverne, og der kommer en helt anden dynamik, end når eleverne sidder nede på deres stolepladser. Vi bruger i det hele taget ikke stolepladserne ret meget, men fordeler os gerne ud i hele klasse-lokalet,” forklarer Line Leth.

Hun indleder undervisningen med at sige ”godmorgen” og hilser på alle eleverne med deres navn. Herefter er det tid til at få opklaret, hvilken dato og ugedag, klassen har taget hul på. Først på dansk – og så på engelsk. Dernæst er det vejrudsigten på både dansk og engelsk, som står for skud. Eleverne kender strukturen, og de er ivrige for at svare.

Indimellem er der behov for at minde om, at man rækker hånden op, og svarer efter tur, når man bliver spurgt.

Læsning på mange måder

Da eleverne senere bliver sendt ud i klassen for at læse på egen hånd, kommer hele lokalet i brug. Enkelte elever indfinder sig ved arbejdsstationer med afskærmning, hvor de kan sidde mere uforstyrret med hovedtelefoner på og få teksten læst op fra deres Cromebooks. Nogle flader ud på tavletæppet, andre tager klassens polstrede puffer i brug, og en lille gruppe forsvinder ud af lokalet sammen med kollegaen Maria Bønlokke.

Line sætter timetimeren på 15 minutter, så alle kan se, hvor længe de skal læse. Nogle har travlt, og er tydeligt motiveret af at nå at blive færdige med deres bog, inden tiden udløber. Andre skuler mere utålmodigt mod timetimeren, og en enkelt elev kravler op i klassens hems for at tage en pause undervejs. Da timetimeren bipper, søger alle eleverne igen mod tavletæppet. ”5, 4, 3, 2, 1 – så er munden lukket!” meddeler Line Leth.

En dreng laver mavebøjninger og svinger energisk med sin overkrop. Han får en rolig hånd lagt på sin skulder og bliver selv rolig. Andre af eleverne bliver mindet om, at de skal ”sidde på rumpen nu”. Så er der ro, og klassen går i gang med at jage ”søde ord” og ”drilleord” i selskab med Vitello.

Aktivitetsaftaler for frikvarteret

Det er ikke kun timerne, som følger en fast struktur. Det samme gør frikvartererne. Da dagens første pause nærmer sig, bliver eleverne bedt om at gå ud og vaske hænder og finde deres første madpakke frem. Nogle elever begynder spontant at synge, mens andre puffer til hinanden og skændes højlydt over køkulturen ved håndvasken. En pige holder sig for ørerne, og Line Leth indskærper, at der skal være madro de første 10 minutter af spisefrikvarteret.

Da der er faldet ro på både elevernes blodsukker og lydnieveauet, beder Line Leth om forslag til, hvad klassen vil lave i frikvarteret. Flere fingre ryger i vejret, og kort efter har Line Leth skrevet elevernes forslag til aktiviteter op på tavlen og tilføjet, hvor de skal foregå. Efter tur bliver eleverne råbt op og melder sig på en aktivitet. Line Leth sætter hurtigt en lille magnetsticker med elevens navn under den valgte aktivitet. I løbet af fem minutter har alle overblik over, hvad de skal lave i frikvarteret, hvor de skal lave det, og hvem de skal være sammen med.

”Overgangene mellem de forskellige aktiviteter i skoledagen kan være udfordrende. Ved at guide eleverne i gang med det første frikvarter, forebygger vi en masse uro og potentielle konflikter. I det andet frikvarter finder eleverne selv ud af, hvad de vil foretage sig, uden at vi hjælper dem,” forklarer Line Leth og tilføjer: ”Men frikvarteret går som regel mere gnidningsfrit, hvis eleverne allerede har haft en god oplevelse i dagens første frikvarter.”

Arbejdet med mellemformer handler bl.a. om at skabe afveksling mellem aktivitet og ro i undervisningen. I 1. d. på Solbjergskolen bruger eleverne tavletæppet som rolig base, når de læser på egen hånd.

HVAD ER MELLEMMFORMER?

- Mellemformer er, når man blander special- og almenpædagogiske metoder i almenundervisningen.
- Arbejdet med mellemformer i Aarhus Kommune har som mål, at mange flere børn trives og lærer i deres lokale folkeskole.
- Skoler og PPR samarbejder om, at lærere og pædagoger i højere grad bruger pædagogiske metoder, der skaber tryghed, forudsigelighed og en positiv stemning i klassen. Metoderne skal være gode for børn med særlige behov, men også for alle andre børn.
- Samarbejdet om mellemformer tager afsæt i både forskning og i lokale erfaringer med at skabe gode undervisningsmiljøer for både børn og professionelle.

Læs mere om mellemformer

► [Mellemformer | AarhusIntra](#)

► [Mellemformer | aarhus.dk](#)